

Bedrijfsleven haakt af bij verdere investeringen in fabrieken voor uraniumverrijking volgens UC-proces

FD 29-10-1976

Het staatsbedrijf DSM, Philips, RSV, Shell en VMF-Stork zullen financieel niet verder deelnemen in de noodzakelijke uitbreiding van de uraniumverrijking volgens de ultracentrifuge-techniek. Sinds 1969 zijn deze bedrijven tezamen met de Nederlandse staat als aandeelhouders in Ultra-Centrifuge Nederland NV betrokken bij de bouw van fabrieken voor centrifuges en voor verrijking in Nederland (Almelo) en in Engeland (Capenhurst). Het gaat hier om de Nederlands/Brits/Duitse samenwerking voor uraniumverrijking volgens het verdrag van Almelo van 1970.

Sindsdien zijn door de drie landen plus particuliere bedrijven in tripartiteverband proeffabrieken en demonstratiefabrieken gebouwd. Voor het einde van 1976 zal door alle betrokkenen een standpunt moeten zijn ingenomen ten aanzien van investeringen in fabrieken met een commerciële opzet.

Op dit punt gekomen blijkt dat de Nederlandse bedrijven zich financieel niet verder willen verplichten. Volgens minister Lubbers zal voor de uitbreiding in deze commerciële fase tot een verrijkingcapaciteit van 2.000 ton scheidingsarbeid per jaar in 1982 rond f 700 mln nodig zijn. Een verdere uitbouw van de capaciteit: tot 6.000 à 8.000 ton in 1987 zal een nieuwe beslissing en additionele investeringen vergen.

De standpuntbepaling van de vijf betrokken Nederlandse bedrijven luidt als volgt:

— **DSM (10% belang)**, voorzag indertijd de mogelijkheid om de proeffabriek (te Almelo) in Zuid-Limburg te krijgen, waar in de mijnbouw alle arbeidsplaatsen kwamen te vervallen. Dit is echter anders uitgekomen. Vanuit haar research heeft DSM geen verdere specifieke kennis voor inbreng meer beschikbaar. De grote investeringen die de verdere ontwikkeling van het UC-project met zich mee brengen, zouden bij voortgaande deelname, een niet verantwoorde wissel trekken op de financiële verplichtingen die de onderneming in de komende jaren op haar eigen werkterrein heeft. Het eigen ambitieuze meerjaren investeringsplan, gericht op continuïteit en rentabiliteit van DSM in de toekomst, is reeds uitgezet. Wanneer dan ook verdergaande financiering voor het UC-project nodig zou zijn, ligt het niet op de weg van DSM om langer bij het project betrokken te blijven.

— **Philips (10% deelname)**, zegt dat oorspronkelijk is deelgenomen om terrein te verkennen en op aandringen van de toenmalige minister van Economische Zaken tot het leveren van een bijdrage aan de fabricage van de centrifuges als zijnde van grote betekenis voor het gezamenlijke Nederlandse bedrijfsleven. De energievoorziening lag en ligt echter buiten het werkterrein van Philips. Het uitgestrekte werkterrein van Philips stelt dermate zware eisen aan de financiering, dat geen middelen beschikbaar zijn tot financiering van additionele activiteiten buiten het directe werkgebied. Philips blijft bereid om fabricage-kennis en -ervaring beschikbaar te stellen voor de ultracentrifuge-ontwikkeling.

Philips zegt nog dat de verworven Nederlandse positie bij ultracentrifuges moet worden uitgebouwd opdat niet alleen de energievoorziening, maar ook de werkelegenheid, de technologische ontwikkeling, alsmede de import/export energiebalans van Nederland daarmee wordt gediend.

Shell (10% belang), heeft sinds de oprichting van UCN in 1969 bijgedragen met juridische en economische adviezen (dr ir H. Hoog, oud-directeur van Shell-kernenergie is voorzitter van de Raad van Bestuur van de Nederlandse deelname in het tripartite-project) en sinds 1975 door het uitlenen van een directeur (drs H. Hoaykaas) en door bijdrage van miljoenen gulden in de financiering.

Een verdere uitbouw van het project dient volgens Shell plaats te vinden in de overheidssfeer. Internationale politieke aspecten bepalen in sterke mate de bereikbaarheid van een economisch acceptabel project. Tevens zouden aanzienlijke additionele fondsen en garanties nodig zijn. De nucleaire energievoorziening wordt volgens Shell in het algemeen ongunstig beïnvloed door externe factoren. Voldoende redenen voor Shell om af te zien van verdere deelname in het project.

Rijn-Schelde-Veroilme (7,5% deelname), stelt zich op in lijn met de andere ondernemingen en verwacht wel in de komende tijd betrokken te blijven bij het toeleveren van gecompliceerde pijpsystemen voor het project. Ook worden exportmogelijkheden gezien. Wegens afwezigheid van het verantwoordelijke lid van de Raad van Bestuur, ir J. Bout, kon slechts summier worden aangegeven waarom RSV zich in lijn opstelt met de andere bedrijven.

Vmf-Stork (7,5% deelname), zou zich van het begin af aan beperken tot de proeffabriek, dus zal niet financieel worden geparticipeerd in de uitbreiding van de verrijkingcapaciteit. Vmf-Stork trekt zich echter niet terug.

Het standpunt van VMF-Stork, als aandeelhouder met 7,5% in Ultracentrifuge Nederland NV, op de ontwikkelingen rond het uraniumverrijkingproject is in onze editie van vrijdag heel summier nog aangegeven. Gezien de betrokkenheid die deze onderneming tot nu toe heeft gehad tot het gehele UC-project, geven wij hierna de volledige reactie van Vmf-Stork nog weer.

„Vmf-Stork heeft in belangrijke mate bijgedragen in de financiering van de ontwikkeling van UCN-project. Het heeft nimmer in de bedoeling gelegen dat Vmf-Stork zou participeren in de financiering van de verrijkingfabrieken, anders dan de bestaande proeffabriek.

Vmf-Stork zal dus nu niet financieel participeren in de uitbreiding van de verrijkingfabriek. Dit houdt niet in, dat VMF-Stork zich terugtrekt uit het UCN-project.

Vmf-Stork vindt haar werkterrein in de totstandbrenging van apparatuur en installaties voor onder meer de proces-industrie en de energievoorziening, niet in de exploitatie van die installaties. Het participeren in een verrijkingfabriek voor uranium ligt dan ook evenmin op onze weg als het participeren in een chemische fabriek of een elektriciteitscentrale.

Bij het tot stand brengen van de voor uraniumverrijking benodigde apparatuur en installaties heeft Vmf-Stork belangrijke bijdragen geleverd, en wij rekenen erop dit ook in de toekomst te kunnen blijven doen.

Het UCN-project biedt thans het perspectief dat ons reeds vele jaren geleden voor ogen stond. Een krachtige voortzetting van het project achten wij dan ook van groot belang voor de Nederlandse economie.

Er is een stadium bereikt, waarin naar onze mening overtuigend is aangetoond, dat het mogelijk is op grote schaal door middel van de ultra-centrifuge-methode uranium te verrijken tot brandstof voor kerncentrales. De centrifuge die nu in productie is, voert, bij de marktprijzen die thans worden bedongen, tot het grensgebied van een economisch rendabele exploitatie. Met een nieuw type, waarvan de ontwikkeling goede vorderingen maakt, zal naar onze overtuiging binnen enkele jaren dit grensgebied worden gepasseerd. Wanneer deze potentie in Nederland goed wordt benut, waarbij het verdrag van Almelo de weg naar de Duitse en Engelse markt opent, zal de exploitatie van het tot stand gebrachte proces niet alleen een belangrijke deviezenbron zijn, maar ook een bron van hoogwaardige werkgelegenheid.

In de afgelopen 20 jaren heeft onze onderneming steeds alle steun aan het ultra-centrifuge-project gegeven. Wij denken hierbij met name aan de conceptuele fase, waarin de Stichting Fundamenteel Onderzoek der Materie zich tot Werkspoor-Amsterdam wendde ten einde de eerste proto-typen te realiseren. In een latere fase heeft onze onderneming tezamen met Philips de opzet en het management van de centrifugefabriek verzorgd, terwijl wij tot op de dag van heden Ultra-Centrifuge Nederland op vrij grote schaal en in diverse capaciteiten terzijde staan. Ook financieel gezien hebben wij tegen de achtergrond van onze beperkte mogelijkheden het project verregaand gesteund in de ontwikkelingsfase, die nu tot een afsluiting komt.

Bij de bouw van apparaten en installaties, die voor de in de komende decennia te bouwen verrijkingfabrieken noodzakelijk zijn, zullen de werkmaatschappijen van Vmf-Stork belangrijke bijdragen kunnen leveren.